

Договор между Република България и Украйна за социално осигуряване

(Ратифициран със закон, приет от 39-о Народно събрание на 28.11.2001 г. –
ДВ, бр. 107 от 11.12.2001 г.)

Издаден от Министерството на труда и социалната политика, обн., ДВ, бр. 26
от 21.03.2003 г., в сила от 1.04.2003 г.

Република България и Украйна, наричани по-долу "договарящи страни",
в желанието си да развият сътрудничеството в областта на социалното
осигуряване, се споразумяха за следното:

Част I

Общи разпоредби

Член 1

(1) За целите на този договор следните понятия означават:

1. "законодателство": закони и други нормативни актове на договарящите страни, които се отнасят до областите на социалното осигуряване, посочени в член 2, алинея 1 на този договор;
2. "компетентен орган":
в Република България – министърът, министрите или друг орган, в чиито компетенции влизат областите на социалното осигуряване, споменати в член 2, алинея 1 на този договор;
в Украйна – Министерството на труда и социалната политика;
3. "компетентна институция": органът, упълномощен с изпълнението на задълженията по този договор;
4. "гражданин": лице, определено като такова съгласно законодателството на всяка от договарящите страни;
5. "пребиваване": постоянно или временно пребиваване на лица, определено като такова съгласно законодателството на договарящите страни;
6. "лице (правоимащо лице)": гражданин, който се подчинява на законодателството за социално осигуряване на договарящите страни;
7. "заето лице": лице в трудово правоотношение; лице, което извършва самостоятелна дейност за своя сметка, и лица, които се приемат за такива, съгласно законодателството на всяка договаряща страна;
8. "осигурителен (трудов) стаж": периоди, за които са плащани осигурителни вноски в държавното обществено осигуряване, период на трудово правоотношение или самостоятелна трудова дейност, определени или признати като такива от законодателството, в съответствие с което са придобити, както и други периоди, приравнени на осигурителен (трудов) стаж, съгласно законодателството на всяка от договарящите страни;
9. "пенсия и парични обезщетения": парични плащания, включително всичките им части, увеличения и доплащания, предвидени в законодателството на двете договарящи страни;
10. "обезщетения за вреди": парични плащания, предоставяни на работник от социалното осигуряване за обезщетение за вреди, причинени вследствие на трудова злополука, професионална болест или друго увреждане на здравето, свързано с изпълнението на трудовите задължения, а в случай на смърт,

предоставяни на лица, които имат право на обезщетение за вреди, в съответствие със законодателството на всяка от договарящите страни;

11. "член на семейство": лице, определено или признато за такова съгласно законодателството, в съответствие с което се отпускат и изплащат пенсии и парични обезщетения;

12. "работодател": юридическо или физическо лице, определено или признато за такова съгласно законодателството на всяка от договарящите страни.

(2) Останалите понятия в този договор имат значението, което им се придава съгласно законодателството на всяка от договарящите страни.

Член 2

(1) Този договор се отнася за следните области на социалното осигуряване:

1. в Република България:

- обезщетение при временна неработоспособност и майчинство;
- пенсия за осигурителен стаж и възраст;
- пенсия за инвалидност поради общо заболяване;
- пенсии за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест;

- наследствени пенсии;

- обезщетения при безработица;

- помощ при смърт.

2. в Украйна:

- обезщетения за временна нетрудоспособност, за бременност и раждане, при раждане на дете и грижа за него;

- пенсия за възраст;

- пенсия за инвалидност поради общо заболяване;

- пенсия за прослужено време;

- наследствени пенсии;

- пенсия и обезщетения за вреда, причинена на работника вследствие на нещастен случай в производството, професионална болест или друго увреждане на здравето, свързани с изпълнението от работника на трудовите му задължения, както и в случай на смърт по тези причини;

- парични обезщетения за семейства с деца;

- обезщетения при безработица;

- помощ за погребение.

(2) Този договор се прилага и във връзка с всички закони и други нормативни актове, които изменят или допълват законодателството, регулиращо областите на социалното осигуряване, посочени в алинея 1 на този член. Този договор не се отнася за нормативните актове, въвеждащи нови области на социалното осигуряване, ако в международните договори между договарящите страни не е предвидено друго.

(3) Разпоредбите на този договор не засягат правата и задълженията на договарящите страни, произтичащи от сключените от всяка от тях международни споразумения с трети държави, отнасящи се до социалното осигуряване.

Член 3

Този договор се прилага спрямо:

1. правоимащите лица, пребиваващи на територията на една от договарящите страни, които се подчиняват или са били подчинени на законодателството на едната или и на двете договарящи страни;

2. други лица, чиито права произтичат от правата на лицата, посочени в точка 1 на този член.

Член 4

Всяка договаряща страна предоставя на своя територия на гражданите на другата договаряща страна еднакви права като на собствените си граждани в областта на социалното осигуряване съгласно член 2 на този договор.

Член 5

(1) Пенсии и парични обезщетения, отпуснати по законодателството на едната договаряща страна, не могат да бъдат намалявани, спирани или прекратявани, както и не може да бъде отказано отпускане на пенсия или парично обезщетение, на които лицето има право съгласно законодателството на една от договарящите страни, по причина, че това лице пребивава на територията на другата договаряща страна.

(2) Алинея 1 на този член не се прилага при обезщетения за безработица и помощ при смърт, предвидени в член 17 и 18 на този договор.

Част II

Прилагане на законодателството

Член 6

(1) Спрямо заетите лица се прилага законодателството на тази договаряща страна, на чиято територия те извършват трудова дейност, независимо от мястото на пребиваване, доколкото в член 7 на този договор не се предвижда друго.

(2) Спрямо лицата, извършващи самостоятелна дейност, с постоянно пребиваване на територията на едната договаряща страна, които осъществяват трудова дейност на територията на двете договарящи страни, се прилага законодателството на договарящата страна, в която тези лица пребивават постоянно.

Член 7

(1) Лицата, работещи по трудово правоотношение на територията на едната договаряща страна и командировани от работодателя си на територията на другата договаряща страна да извършват дейност в полза на този работодател, продължават да се подчиняват на законодателството на първата договаряща страна, при условие че срокът на командировката не надвишава двадесет и четири месеца.

(2) Държавните служители и приравнените към тях лица, изпратени от държавните органи на едната договаряща страна на територията на другата договаряща страна, се подчиняват на законодателството на първата договаряща страна.

(3) Лицата, наети в предприятие за автомобилен, железопътен или въздушен транспорт, извършващо международни превози на територията на двете договарящи страни, се подчиняват на законодателството на

договарящата страна, на територията на която е регистрирано съответното предприятие.

(4) Членовете на екипажа на кораб, както и други лица, наети на борда на кораба, се подчиняват на законодателството на договарящата страна, под чийто флаг плава корабът.

(5) Спрямо сътрудниците на дипломатическите представителства и членовете на консулствата на договарящите страни се прилагат разпоредбите на Виенската конвенция за дипломатическите отношения от 18 април 1961 г. и на Виенската конвенция за консулските отношения от 24 април 1963 г.

(6) Спрямо лицата, наети по трудов договор в дипломатическите представителства или консулствата, се прилага законодателството на договарящата страна, на чиято територия пребивават постоянно. Лицата, споменати в предходното изречение, могат да изберат да се подчиняват на законодателството на договарящата страна, на която принадлежи дипломатическото представителство или консулство, при условие че са граждани на тази договаряща страна. Това право на избор може да бъде осъществено в срок три месеца от деня на назначаването им.

Част III

Специални разпоредби

Раздел 1

Обезщетения за временна неработоспособност и майчинство

Член 8

Ако съгласно законодателството на едната договаряща страна придобиването, запазването или възстановяването на правото на обезщетение за временна неработоспособност или майчинство се обуславя от придобиването на определен осигурителен (трудов) стаж, компетентната институция на тази договаряща страна взема предвид, ако това е необходимо, и осигурителния (трудов) стаж, придобит съгласно законодателството на другата договаряща страна, при условие че тези стажове не съвпадат по време.

Член 9

На лица, придобили право на обезщетение за временна неработоспособност или майчинство съгласно законодателството на едната договаряща страна, които временно пребивават на територията на другата договаряща страна, обезщетенията продължават да се изплащат от компетентната институция на първата договаряща страна в съответствие със собственото ѝ законодателство и само на нейна територия.

Раздел 2

Пенсии за инвалидност поради общо заболяване, пенсии за осигурителен стаж и възраст и наследствени пенсии

Член 10

(1) Ако съгласно законодателството на едната от договарящите страни правото на пенсия зависи от придобиването на определен осигурителен (трудов) стаж, компетентната институция на тази договаряща страна взема

предвид, ако е необходимо, и осигурителния (трудовия) стаж, придобит съгласно законодателството на другата договаряща страна, при условие че тези стажове не съвпадат по време.

(2) Ако законодателството на една от договарящите страни обвързва придобиването на правото на пенсия с наличието на стаж, придобит при упражняването на определена професия или при определена работа, то при отпускането на тази пенсия се взема предвид и стажът, придобит съгласно законодателството на другата договаряща страна при упражняване на същата професия или работа. Ако по този начин не се придобива право на посочената пенсия, този стаж се зачита в съответствие със законодателството на договарящата страна, отпускаща пенсията.

Член 11

При прилагането на член 10 на този договор компетентната институция на всяка договаряща страна изчислява и изплаща размер на пенсията само за осигурителния (трудова) стаж, придобит в съответствие със законодателството, което тази компетентна институция прилага.

Член 12

(1) Ако общата продължителност на осигурителния (трудовия) стаж, придобит по законодателството на едната договаряща страна, е по-малък от дванадесет месеца и ако въз основа на това не възниква право на пенсия съгласно това законодателство, при отпускане на пенсия този стаж се зачита от компетентната институция на другата договаряща страна.

(2) Ако осигурителният (трудовият) стаж, придобит съгласно законодателството на всяка от договарящите страни, е по-малък от дванадесет месеца и не възниква право на пенсия в нито една от тях, целият осигурителен (трудова) стаж се зачита от компетентната институция на онази договаряща страна, съгласно законодателството на която е бил придобит по-дългият период на осигурителния (трудовия) стаж, даващ право на пенсия.

(3) Ако при прилагането на алинея 2 на този член правото на пенсия възниква съгласно законодателството и на двете договарящи страни, целият стаж се зачита, пенсията се отпуска и изплаща от компетентната институция на договарящата страна, съгласно законодателството на която е придобит по-дългият осигурителен трудов стаж.

Член 13

Ако лице, получаващо пенсия от един вид съгласно законодателството на двете договарящи страни, придобие право на пенсия от друг вид съгласно законодателството само на едната договаряща страна и въз основа на подадено от него заявление започне изплащането на новия вид пенсия, компетентната институция на другата договаряща страна продължава да изплаща първоначално определената от нея пенсия.

Раздел 3

Специални разпоредби. Приложение на законодателството на Украйна

Член 14

Този договор не се отнася за специалните системи за пенсионно осигуряване на военнослужещите и на други лица, пенсионното осигуряване

на които не се обхваща от системите на общозадължителното държавно пенсионно осигуряване.

Раздел 4

Пенсии и обезщетение за вреди, причинени на работника при трудова злополука или професионална болест

Член 15

(1) Лична или наследствена пенсия за инвалидност вследствие на трудова злополука или професионална болест се отпуска и изплаща съгласно законодателството на тази договаряща страна, на която е било подчинено лицето по време на настъпване на трудовата злополука или по времето, когато за последен път е извършвало дейност, вследствие на която е възникнала професионалната болест.

(2) Обезщетение за вреди вследствие на трудова злополука или професионална болест се предоставя в съответствие със законодателството на всяка от договарящите страни.

Член 16

(1) Ако лице, което е получавало или получава пенсия или обезщетение за вреди за професионална болест съгласно законодателството на едната договаряща страна, предяви претенции към компетентната институция на другата договаряща страна за пенсия или обезщетение на вреди поради влошено здравословно състояние, възникнало в резултат на възобновена трудова дейност във вредни за здравето условия в тази договаряща страна, то:

1. пенсията или обезщетението за вреди, отпуснати преди влошаване на здравословното състояние, се предоставят и занапред от компетентната институция на първата договаряща страна съгласно нейното законодателство, без оглед на влошаването на заболяването;

2. компетентната институция на другата договаряща страна предоставя пенсия или обезщетение за вреди в размер на разликата между плащането, полагащо се след влошаване на здравословното състояние, и плащането, което би била задължена да предостави съгласно собственото си законодателство преди влошаването на заболяването.

(2) В случай че лице, което получава или е получавало пенсия или обезщетение за вреди съгласно законодателството на едната договаряща страна и което не е осъществявало трудова дейност на територията на другата договаряща страна, която би могла да предизвика или да влоши заболяването, предяви претенции за пенсия или обезщетение за вреди поради влошено здравословно състояние към компетентната институция на втората договаряща страна, то компетентната институция на първата договаряща страна поема допълнителните разходи по изплащаната пенсия или обезщетение за вреда, свързани с влошаването на здравословното състояние, съгласно разпоредбите на прилаганото от нея законодателство.

Раздел 5

Обезщетения при безработица

Член 17

(1) Ако съгласно законодателството на едната договаряща страна правото на обезщетение за безработица и срокът на изплащане на обезщетението зависят от придобиването на определен осигурителен (трудов) стаж, компетентната институция на тази договаряща страна взема предвид, ако е необходимо, и осигурителния (трудова) стаж, придобит според законодателството на другата договаряща страна, в случай че периодите на осигурителен (трудов) стаж не съвпадат по време.

(2) Обезщетението при безработица се предоставя съгласно законодателството и за сметка на договарящата страна, на чиято територия пребивава лицето.

Раздел 6

Помощ при смърт

Член 18

Правото на помощ при смърт се определя и изплащането се извършва съгласно законодателството на всяка от договарящите страни.

Част IV

Допълнителни разпоредби

Член 19

Компетентните органи на двете договарящи страни:

1. се договарят по процедурните въпроси за прилагане на този договор чрез подписване на отделно споразумение;

2. взаимно си оказват административна и правна помощ по прилагането и изпълнението на този договор, а също така си предоставят информация за измененията в законодателството;

3. определят компетентните институции, които ще взаимодействат при прилагането и изпълнението на този договор.

Член 20

Документите, необходими за прилагането на този договор, издадени и заверени по установения ред от компетентните органи или компетентните институции на едната договаряща страна, се приемат от компетентните органи или компетентните институции на другата договаряща страна без легализация.

Член 21

(1) Заявления, декларации или жалби, подадени до компетентната институция или друг орган на едната договаряща страна, с оглед прилагането на този договор, се смятат за заявления, декларации или жалби, подадени до компетентната институция или друг орган на другата договаряща страна.

(2) Заявления, декларации и жалби, които трябва да бъдат подадени в определен срок, предвиден от законодателството на едната договаряща страна, в компетентната институция на тази договаряща страна, при спазване на този срок, се считат за подадени в същия срок в компетентната институция на другата договаряща страна.

(3) Всяка информация за лицата, която се изпраща от компетентните органи или компетентните институции на едната договаряща страна на

компетентните органи или компетентните институции на другата договаряща страна, е конфиденциална и може да се използва само във връзка с прилагането на този договор.

(4) При прилагането на този договор компетентните органи и компетентните институции на договарящите страни си предоставят взаимно безплатна административна помощ.

(5) Компетентните институции на едната договаряща страна не могат да отхвърлят молби и други подадени документи поради това, че са написани на официалния език на другата договаряща страна.

Член 22

Освобождаването от такси или намаляването им, определени от законодателството на едната договаряща страна за документи, които се представят съгласно това законодателство, важи също за съответните документи, които се изискват съгласно законодателството на другата договаряща страна при изпълнението на този договор.

Член 23

Медицинското освидетелстване и преосвидетелстване, свързани с оценка на степента и причината на инвалидност, както и на степента на загубена работоспособност, които се изискват от законодателството на едната договаряща страна, отнасящи се за лица, пребиваващи на територията на другата договаряща страна, по искане на компетентната институция, прилагаща това законодателство, се извършват от компетентната институция на договарящата страна, в която пребивава лицето. Взаимно възстановяване на разходи за предоставените услуги не се извършва.

Член 24

(1) Размерът на плащанията, които компетентната институция на едната договаряща страна е задължена да изплати на правоимащото лице, пребиваващо на територията на другата договаряща страна, се изразява в паричната единица на договарящата страна, която извършва плащането.

(2) Преводите на паричните плащания на територията на другата договаряща страна, произтичащи от изпълнението на този договор, се осъществяват в конвертируема валута по споразумение между двете договарящи страни.

(3) Разходите, свързани с преводите на парични плащания на лица, пребиваващи на територията на другата договаряща страна, се поемат от компетентната институция на договарящата страна, извършваща плащането.

Член 25

Ако пенсионер се пресели от територията на едната договаряща страна на територията на другата договаряща страна след влизане в сила на този договор, получаваните от него пенсии продължава да изплаща договарящата страна, от която се е преселило лицето, по реда, установен с този договор.

Член 26

(1) В случай на възникване на спорове при прилагането или изпълнението на този договор те се решават чрез преговори и консултации между компетентните органи на договарящите страни.

(2) Ако спорът, възникнал между договарящите страни, не може да бъде решен по този начин, по искане на едната или на двете договарящи страни случаят се отнася до арбитражен съд, чийто състав и процедурни правила се определят по споразумение между компетентните органи на двете договарящи страни.

Част V

Заклучителни разпоредби

Член 27

(1) Пенсии или други парични плащания, отпуснати преди влизането в сила на този договор, не се преразглеждат.

(2) За определяне на правото на плащания съгласно този договор се взема предвид и осигурителният (трудовият) стаж, придобит на територията на двете договарящи страни преди влизането в сила на този договор.

Член 28

(1) Този договор подлежи на ратификация.

(2) Договорът влиза в сила от първия ден на третия месец, следващ месеца на размяна на ратификационните документи.

(3) От деня на влизане в сила на този договор в отношенията между Република България и Украйна прекратява действието си Спогодбата между Народна република България и Съюза на съветските социалистически републики за социално обезпечаване, сключена в София на 11 декември 1959 г.

Член 29

(1) Тази договор се сключва за неопределен срок.

(2) По взаимно съгласие на договарящите страни в този договор могат да бъдат внасяни изменения и допълнения, които се оформят като отделни протоколи, представляващи неразделна част от този договор.

(3) Всяка договаряща страна може да денонсира този договор, като уведоми писмено, по дипломатически път другата договаряща страна за това. Действието на договора се прекратява след изтичане на 6 месеца от датата на получаване на писменото уведомление за денонсирането от другата договаряща страна.

(4) При денонсиране на този договор всички права, придобити в съответствие с неговите разпоредби, се запазват.

Съставен в София на 4 септември 2001 г. в два оригинални екземпляра, всеки на български, украински и руски език, като всички текстове са автентични. В случай на разногласия при прилагането на разпоредбите на този договор меродавен ще бъде руският текст.

За Република България:

Лидия Шулева,
министър на труда и
социалната политика

За Украйна:

Анатолий Зленко,
министър на външните работи